

صور خیال در دیوان وحشی بافقی

نویسنده:

کبری مهر افشاری

موسسه انتشارات آفتاب گیتی

آفتاب گیتی

سرشناسه	: مهر افشاری، کبری، ۱۳۵۱-
عنوان و نام پدیدآور	: صور خیال در دیوان وحشی بافقی / نویسنده کبری مهر افشاری؛ ویراستار هوشنگ اسدزاده.
مشخصات نشر	: تهران: آفتاب گیتی، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۳۱۴-۶۳۱-۲: ۱۰۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۸ - ۱۰۹.
موضوع	: وحشی بافقی، کمال‌الدین، ۹۹۳۹ - ۹۹۹۱ ق. — نقد و تفسیر
موضوع	: شعر فارسی — قرن ۱۰ ق.
	th century ۱۶ Persian poetry —
	صور خیال
	Imagery•
شناسه افزوده	: اسدزاده، هوشنگ، ۱۳۶۱ -، ویراستار
رده بندی کنگره	: PIR۶۱۶۵
رده بندی دیویی	: ۸۱۵/۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۶۹۹۵۸۴
اطلاعات رکورد	: کتاب
کتابشناسی	

عنوان: صور خیال در دیوان وحشی بافقی

نویسنده: کبری مهر افشاری

ویراستار: هوشنگ اسدزاده

نشر و پخش: موسسه انتشاراتی آفتاب گیتی

نوبت چاپ: اول، اردیبهشت ۱۴۰۳

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۱۴-۶۳۱-۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

آدرس: تهران - فرودگاه مهر آباد - مجموعه تفریحی و فرهنگی هما

نشر و پخش همراه: ۰۹۱۲۳۳۴۲۳۶۲ - ۰۲۱۶۶۹۶۹۸۳۷

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶.....	چکیده
۷.....	مقدمه
۹.....	فصل اول.....
۹.....	کلیات.....
۱۰.....	کلیات.....
۱۲.....	فصل دوم: نگاهی به اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی و علمی دوره صفویه
۱۴.....	اوضاع سیاسی.....
۱۶.....	اوضاع اجتماعی.....
۱۷.....	اوضاع دینی و مذهبی.....
۱۹.....	اوضاع علمی.....
۲۱.....	فصل سوم: نگاهی به ادبیات فارسی و شعر دوره صفوی
۲۲.....	ادبیات فارسی در دوره صفوی.....
۲۴.....	شعر در دوره صفویه.....
۲۸.....	فصل چهارم: مکتب وقوع و مکتب واسوخت.....
۲۹.....	مکتب وقوع.....
۳۲.....	مکتب واسوخت.....

۳۵	فصل پنجم: وحشی بافقی.....
۳۶	زندگی نامه‌ی وحشی.....
۳۶	نام و مشخصات.....
۳۷	زادگاه و خاندان.....
۳۷	سرگذشت.....
۳۸	پایان زندگی.....
۳۹	استادان و شاگردان.....
۴۰	ممدوحان.....
۴۱	تألیفات.....
۴۱	دیوان وحشی.....
۴۵	فصل ششم: ویژگیهای شعر وحشی.....
۴۶	بررسی ویژگیهای کلی شعر وحشی (واسوخت).....
۴۶	بررسی مختصات شعر سبک عراقی و واسوخت:.....
۴۶	بررسی مختصات سبک هندی و واسوخت:.....
۴۷	ویژگی شعر واسوخت:.....
۴۸	ویژگی شعر وحشی.....
۴۸	دیدگاههای کلی درمورد شعر وحشی.....
۴۹	بررسی جنبه‌های سبک شناسی شعر وحشی.....
۵۴	فصل هفتم: تصویر سازی در شعر وحشی (بررسی عناصر خیالی).....
۵۶	تشبیه در شعر وحشی.....

۵۷	تشیه گسترده.....
۶۴	تشیه بلخ.....
۷۱	اضافه‌ی تشیهی.....
۸۰	تشیه به اعتبار طرفین.....
۸۷	ب) مشبه عقلی، مشبهه حسی.....
۹۷	ت) مشبه عقلی، مشبهه عقلی.....
۹۹	ث) تشیه خیالی.....
۱۰۰	ج) تشیه وهمی.....
۱۰۳	تشیه به اعتبار مفرد، مرکب و مقید بودن دلالت و حسی.....
۱۰۷	نتیجه‌گیری.....
۱۰۸	فهرست منابع.....

چکیده

تصویر، اگر اساس شعر نباشد، یکی از عناصر اصلی سازنده‌ی آن است؛ شاعران با آفرینش تصاویر شعری خود ضمن آن که توان خیال‌پردازی خود را به نمایش می‌گذارند، گرایش‌های فردی و نیز سبک شخصی و دوره‌ای خویش را نیز نمایان می‌کنند. این پایان‌نامه با عنوان «صورخیال در دیوان وحشی بافقی»، دیوان این شاعر را از نظرگاه کمیّت و کیفیت انواع تصاویر مورد بررسی قرار داده است و با بهره‌گیری از ملاحظات سبک‌شناسانه و جنبه‌های آماری مشخص می‌سازد که این شاعر اوج تصویرآفرینی خود را در غزلیاتش نمایان ساخته و با توجه به گرایش او به ساده‌گویی تشبیه را تقریباً به میزان استعاره استفاده کرده است و در آوردن تشبیه نیز به تشبیهات حسی به حسی تمایل بیشتری نشان داده است؛ هرچند گاه برای تازه کردن تشبیهات معمول و متداول وجه‌شبه‌های دور از ذهن می‌آورد. این پژوهش در هفت فصل تنظیم یافته است و پژوهشگر پیش از بررسی جامع و کامل صورخیال شعر وحشی بافقی، در فصول مقدماتی در مورد وضعیت زمانی و زندگی و نیز سبک و شیوه‌ی شاعری او به اجمال سخن گفته است.

در روزگار صفویه، ادبیات نیز هم چون علوم دیگر تحت تأثیر سیاست فرمانروایان شیعی مذهب صفویه قرار گرفت؛ به این ترتیب اشعار مدحی و تغزلی جای خود را به اشعار مذهبی در وصف پیامبر (ص) و امامان شیعه داد. در این دوره شاعران زیادی از میان مردم سر بر آوردند که البته چندان صاحب سبک نبودند.

در مورد شعر این دوره از ادبیات فارسی، پژوهش‌های زیادی از منظرهای گوناگون به منظور شناخت شعر این دوره و سبک شاعران، صورت گرفته است. وحشی بافقی از شاعران بنام دوره‌ی صفوی است که به لحاظ سبک ویژه‌ی خود، که سبکی بینابین عراقی و هندی به نام «واسوخت» است، همواره مورد توجه پژوهشگران بوده است. یکی از زمینه‌هایی که برای تحلیل در مورد سبک شاعران مورد بررسی قرار می‌گیرد، استفاده‌ی شاعر از صور خیال در سروده‌هایش است. در این پژوهش تلاش شده است، شعر وحشی بافقی از نظر تصویرسازی و استفاده از صور خیال مورد بررسی قرار گیرد.

این اثر در هفت فصل تهیه شده است؛ فصل اول شامل کلیات و روش تحقیق و بیان پیشینه-
ی موضوع است. در فصل دوم به بیان مطالب کلی در مورد اوضاع سیاسی،
اجتماعی، علمی، دینی و مذهبی در دوره‌ی صفوی پرداخته شده است. فصل سوم، ادبیات
در عصر صفوی را مورد بررسی قرار گرفته شده است. در فصل‌های چهارم و پنجم
مکتب وقوع آورده شده است. فصل پنجم شامل شرح زندگی و آثار وحشی است. فصل
ششم ویژگی‌های شعر وحشی را در بر دارد و در فصل هفتم صور خیال یعنی تشبیه، استعاره
و کنایه در کل دیوان وحشی مورد تحلیل و بررسی قرار داده شده است. نگارنده تا آنجا که
مجال بوده برای انواع تصاویر شعری وحشی ابیاتی را به عنوان نمونه آورده و تحلیل کرده
است و برای ارجاع خواننده ابیات مشابه در غزلیات، قصاید، ترکیب‌بندها، مثنوی‌ها و
رباعیات، را با ذکر شماره‌ی بیت در سمت راست ممیز و شماره‌ی صفحه در سمت چپ

ممیز مشخص نموده است. همچنین با توجه به اینکه در دیوان وحشی قطعات نامگذاری شده و شماره گذاری نشده‌اند در ارجاع قطعات، نام قطعه و شماره‌ی بیت آورده شده است و در مثنوی‌های ناظر و منظور، خلد برین و فرهاد و شیرین شماره‌ی بیت‌ها ذکر شده است. انجام این پژوهش با هدف شناخت و شناساندن قطره‌ای از دریای پهناور شعر و ادب فارسی صورت گرفته است. نگارنده در حدّ توان و بضاعت خود پا در این عرصه نهاده و آنچه در توان داشته است به یاری استاد راهنمای ارجمند آقای دکتر صالحی و استاد مشاور محترم آقای دکتر ابراهیمی به نگارش درآورده است. کاستی و لغزش که جزء جدایی ناپذیر هر تحقیق علمی است، بی‌شک در این پژوهش نیز راه یافته است که نگارنده از محضر استادان و دانشجویان و پژوهشگران خواهان پذیرفتن عذر تقصیر است. در پایان امیدوارم این پژوهش راه‌گشایی هر چند اندک برای علاقه‌مندان و پژوهندگان ادب پارسی خصوصاً در مورد شناخت بیشتر مکتب وقوع و بیدار شدن قرار گیرد.